תלמוד ירושלמי · מפרשים · גליוני השס · מועד

גליוני השס כללים הערות וביאורים על ירושלמי מועד

רבי יוסף ענגיל

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

גליוני השס כללים הערות וביאורים על ירושלמי מועד

רבי יוסף ענגיל

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/גליוני-השס-כללים-הערות-וביאורים-על-ירושלמי-מועד/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

א 5
ב 5
ג 5
ד 5
ה 5
ו 6
ז 6
ח 6
ט 6
י 6
יג 7
יד 7
טו 7
טז 7
יז 7
יח 7
יט 8
כ 8
כא 8
כד 8
כה 9
כו 9
כז 9
כח 10
ל 10
לא 10
לב 10
לג 10
לד 10
לו 11
לז 11
לח 11
לט 11
מ 11
מא 11
מב 12
מג 12
מד 12
מה 12
מו 12
מח 13
מט 13
נ 13
נא 13
נב 14
נג 14
נד 14
נה 14
נו 14
נז 15
נח 15
נט 16
ס 16
סא 16
סב 17
סג 17
סד 17
סו 17
סח 17
סט 17
ע 18
עא 18

עב 18
עג 18
עד 19
עה 19
עו 19
עז 19
עח 20
עט 20
פ 20
פא 21
פב 21
פג 21
פד 21
פה 21
פו 22
פז 22
פח 22
פט 22
צ 22
צא 23
צב 23
צג 23
צה 23
צו 24
צח 24
צט 25
ק 25
קא 25
קב 25
קד 25
קה 26
קו 26
קז 26
קח 26
קט 26
קי 26
קיא 27
קיב 27
קיד 27
קטו 27
קיז 27
קיח 28
קיט 28
קכ 28
קכא 28
קכב 28
קכג 29
קכד 29
קכה 29
קכו 29
קכז 30
קכח 30
קכט 30
קל 30
קלא 30
קלב 30
קלג 31
מפתחות 31

ב"ה הכרך הזה עניינו הוצאת כללים והערות וביאורים בירושלמי יומא, שקלים, פסחים, מועד קטן, סוכה, ראש השנה.

א

במלאכת בונה, בעניין אי הוי בניין רק במחובר לקרקע, ע' ירושלמי ריש הבונה וע"ע ירושלמי יומא פ"א ה"א הן דו דרס אסקופתא ארעיותה:

ב

בעניין מבזה את המועדות, דנחלקו בפירושו ע' ירושלמי פסחים פ"ו ה"ב דמבזה את המועדות היינו מי שאינו מקיים שמחת יו"ט עש"ה וע"ע ירושלמי יומא פ"א ה"א שהיו מבזים את המועדות ע"ש בק"ע הפי' שלא עלי לרגל ונקרא זה מבזים את המועדות ומשמע לכאורה דכל ביטול מצוה המחייבת מפאת המועד קרוי בזיון המועד והוא בכלל מבזה את המועדות:

ג

בעניין ל' ערב יום דפירושו לילה לפעמים, הארכתי וע"ע ירושלמי יומא פ"א ה"א מעשה בשמעון בן קמחית שיצא לדבר עם המלך ערב יום הכפורים כו' והאי ערב היינו ל"ל יוה"כ בהכרח דאי ביום עיוה"כ הא הי' לו עדיין שהות לטבול ולהעריב שמשו:

ד

בעניין ירושת הבן ברבנות וכדומה, ע' ירושלמי יומא פ"א ה"א יצא משוח מלחמה שאינו בא אל אהל מועד כו' וע' בבבלי בזה ומשמע לכאורה דכל שררה שאינה באהל מועד אין בה ירושה:

ה

בעניין בדיבורי' איתעביד מעשה ריש תמורה, גם בל' חכמים מצינו כן דכשנפעל חלות ע"י דיבור קרינן לי' מעשה ע' ירושלמי יומא פ"א ה"א הדא אמרה שממנין זקינים בפה כי' מתניתא אמרה כן כו' ונעשך אב בית דין כו' ע"ש בק"ע דע"י דיבור הזה לבד נעשה אב"ד וקרינן לי' ונעשך משים דבדיבור איתעביד מעשה:

ו

בעניין תוס' קידושין ס"ו א' דהכ"ג הי' לובש הציץ תמיד משום דכתי' בי' תמיד ואף כשלא הי' לבוש שאר בגדי כהונה, ע' ירושלמי יומא פ"א ה"ב מ"ד הציץ מרצה כו' מסייע לר' יוסה כו' מ"ד אפי' בזוית מסייע לר' עוקבה ע"ש דמשמע דתלוי בפלוגתא אי ציץ מרצה גם כשאינו על מצחו דלמ"ד דמרצה גם כשאינו על מצחו לא הי' לובש גם הציץ כלל [מלבד בשבתות וימים טובים דהי' לובש כל הבגדי כהונה וגם הציץ לכבוד שבת ויו"ט] ולמ"ד דאין עודהו על מצחו אינו מרצה הי' לובש תמיד לא לבד הציץ רק גם כל בגדי כהונה כדאמר "כה"ג מתלבש בכליו" וע"ש בק"ע ד"ה מסייע לר"י בר' בון:

ז

בעניין העלאה בחוץ, הבאתי כבר שיטה מקובצת כריתות (בש"ס ווילנא) דאין חייב רק בכהן דזר אין ראוי לפנים וצ"ע דכל שבפנים אם עלה לא ירד יש עליו חיוב בחוץ ועבודת זר נמי אם עלה לא ירד ואולם בירושלמי יומא פ"ב ה"א ארבע עבודות שהכהן מתחייב עליהן מבחוץ כו' משמע כש"מ הנ"ל דזר אין מתחייב בחוץ וע"ש בק"ע דפי' אפי' כהן והוא דוחק דא"כ היל"ל בקצרה ארבע עבודות שחייבין עליהן מבחוץ:

ח

בעניין אם הסדר מעכב, הארכתי בלקח טוב וע"ע ירושלמי יומא פ"ב ה"א סידר עד שלא תרם משחיל ותורם כו' ע"ש בק"ע ד"ה ה"ג משחיל ונותן מפרק ותורם דסידרן מעכב:

ט

בעניין אי קנסי' היתירא משום איסורא, הארכתי בגליון ב"מ ע"ב א' יע"ע ירושלמי יומא פ"ב ה"א מהו אין מונין כל עיקר אין מונין לו את היתיר':

י

בעניין כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא לימין, ע' שירי קרבן בירושלמי יומא פ"ב ה"א ד"ה כיצד הי' הפייס מהלך כו' דרך בעבודות שבמקדש הוא דכל פינות כו' וצ"ע דהפוסקים דנו בזה גם בנרות חנוכה אולי הואיל והוא זכר למנורה דמקדש ואולם גם בקריאת התורה מבואר בש"ע דפונין לימין בהוצאת הספר ובהליכת הקורא ובספר י"ל דשאני דנקרא ג"כ מקדש בעירובין פ' בתרא דקרינן לי' שם שבות דמקדש במדינה

ובשבת פ' כל כתבי דס"ת דומי' דקדשים ע"ש בסוגי' דמצילין תיק הספר כו' ואולם גוף הלימוד אהך דפונין לימין הוא בזבחים מקרא דשלשה פונים צפונה וגו' ושם אינו מידי דמקדש רק לישנא דקרא בעלמא וא"כ תישמע מיני' דבכל עניין פונין לימין אחרי דגם בלשון נזהרין לפנות לימין:

יג

בעניין דחביתין הוא קרבן יחיד, הארכתי וע"ע ירושלמי יומא פ"ב ה"ב סולת קודמת לחביתין כו' זה קרבן יחיד וזה קרבן ציבור:

יד

בעניין נעוץ סופן בתחלתן הרגל מחובר לראש ע' ירושלמי יומא פ"ב ה"ב "פשט ראשה עקר רגלה" דע"י תנועת הראש מתנועע הרגל עמו:

טו

במלאכת קוצר, בעניין פירות וענף אילן שיבש אי חשיב מחובר עדיין ויש בקצירתו משום קוצר, הארכתי וע' גמ' קידושין כ"ד ב' דיבשה גפה חשובא מחוסרת אבר ואולם בירושלמי יומא פ"ב ה"ג מעשה באחד שיבשה זרועו כו' ע"ש דלא נחשב אפי' בעל מום במה שיבשה זרועו וצ"ל דשם לא יבשה ממש מדהי' יכול עדיין להקטיר בה:

טז

בעניין אי שינה חשוב היסח הדעת, הארכתי וע"ע ירושלמי יומא פ"ג ה"ב ישן טעון טבילה ומשמע דשינה חשוב היסח הדעת וע"ש בק"ע ד"ה ה"ג ומסיכה לא שעה קלה היא כו':

יז

במלאכת אופה, ע' פלוגתא בירושלמי יומא פ"ג ה"ה אי תולדות אש כאש וע' שבת ל"ט א':

יח

בעניין בניין בית המקדש ועשיית בגדי כהונה, ע' ירושלמי יומא פ"ג ה"ו דבניין ביהמ"ק ועשיית בגדי כהונה צריך עשיי' לשמה ע"ש אבני קודש צריך שתהא חציבתן בקודש

כו' בגדי קודש צריך שתהא אריגתן בקודש כו' וע"ש בק"ע ד"ה הוינון סברין ובכל שאר העניין] ע"ש פלוגתא בזה ובזכרוני מרמב"ן עה"ת פ' תרומה דבגדי קודש צריכים עשי' לשמה ע"ש ולא הביא דברי הירושלמי וע' במנחות מ"ב ב' בהך דתולעת שני אפי' מראה שני כו' ע"ש בתוס':

יט

בעניין לצורכו ולצורכה וכדומה, ע"ע דמיון בירושלמי יומא פ"ג ה"ו "אבנים שחצבן לשם מת אסורין בהניי' לשם חי ולשם מת מותרין בהניי''' ויש לדמות זה ג"כ ללשמה ושלא לשמה דקדשים דמחשב לשמה ושלא לשמה ג"כ פוסל והיינו דמחשבה לשמה ושלא לשמה לא חשיב לשמה והתוס' במנחות מ"ב ב' כתבו כזה גם לעניין לשמה דציצית ע"ש וכך כאן לשם חי ולשם מת לא חשוב לשם מת וא"ל אמור אדרבה דלא חשוב לשם חי' דז"א דלשם חי א"צ בעצם דכל שלא חישב לשם מת ממילא מותר וא"צ מחשבה לשם חי וא"כ כל הדין רק אם יש כאן מחשבה לשם מת שתאסור או לא וע"כ בזה שפיר אמרי' דאין כאן מחשבת מת האוסרת כיון דהי' גם מחשבת חי ודו"ק:

כ

בעניין קול ומראה וריח אין בו משום מעילה ואשה הית' בוררת חטים לאור בית השואבה, ע"ע ירושלמי יומא פ"ג ה"ו וסבב את המזבח שבע פעמים ע"ש דנהנה מחום אש המערכה לייבש בה מים שבבגדו ואולי כיון דהי' בגד כהונה מצוות לאו ליהנות ניתנו ועכ"פ תשמע דהך דמלל"נ אפי' לכתחלה שרי:

כא

בעניין מלל"נ, ע' אות הקדום:

כד

בעניין ב' ראויות אי אמרי' כאחד, הארכתי בציונים לתורה בכלל מיוחד וע"ע ירושלמי יומא פ"ד ה"א כלום יש כאן לשם אלא אחד כו' או זה או זה ע"ש בק"ע ד"ה או זו או זו עש"ה:

כה

בעניין חציצה דמב"מ אינו חוצץ. לכאורה תלוי רק במב"מ בעצם אבל שיווי האיכות לא מעלה ולא מוריד דהאיכות אין לו שייכות להחציצה דהוא עניין גופניי וע' בכורות ט' ואולם בירושלמי יומא פ"ה ה"ד נתן מכלי קודש לתוך כלי חול פסל הא מכלי קודש לתוך כלי קודש לא פסל ע"ש בק"ע דבשניהם קדושים הו"ל מב"מ ואינו חוצץ ומשא"כ באחד קודש ואחד חול והוא דלא כנ"ל דהאיכות אין לו שייכות לחציצה:

כו

בעניין שירים מעכבין, דמשמע בזבחים נ"ב בהך דוהנשאר ימצה ושאינו נשאר לא ימצה דמדא"צ לראות שישאר מכלל דאינו מעכב ומשמע דאי שירים מעכבין צריך להיות שירים דווקא ואם כילה הכל בהזאה ולא השאיר שירים פסול עש"ה, ע' ירושלמי יומא פ"ה ה"ו אבדו מה הן צריכה לי' כשהתחיל ליתן וחסרו אבל אם לא התחיל ליתן כו' ע"ש דאם לא השאיר שירים וודאי ליכא עיכוב ואפי' בהשאיר ונאבד מיבעי לי' דהעיכוב רק אם יש לא בנאבד:

כז

בעניין שריפת פרים דהשורף מטמא בגדים, לא נתבאר שיעור כמה ישרוף עד שיטמא בגדים ולכאורה אפי' משהו דרק הקטרה דהוא אכילה אכילת מזבח שמה אכילה בעי' כזית דשיעור אכילה בכזית משא"כ שריפת פרים דאינו אכילה וכמבואר בזבחים דחשיב בשריפת פרים לשרוף למחר לא פיגל משום דלא חישב לא לאכילת אדם ולא לאכילת מזבח דהשריפה אינה אכילה וא"כ אין טעם להצריך שיעור אכילה ושיעור אחר לכאורה אין ליתן בדבר וע' ירושלמי יומא פ"ב ה"א והרים כו' אשר תאכל אין אכילה אלא בכזית ומשמע דלולי קרא אשר תאכל אזי עניין ההרמה מצד עצמה גם משהו הי' חשוב הרמה וא"כ ה"ה שורף פרים דאפי' משהו הוא שורף ומטמא בגדים ואולם בירושלמי יומא פ"ו ה"ו "המהפך בכזית מטמא בגדים משמע דבעי' כזית וצריך טעם מה עניין שיעור כזית כאן כיון דאינו אכילה ואף דאכילת אש שמה אכילה מ"מ כאן הא לא כתי' אכילה בקרא רק שריפה ובשריפה אין חילוק בין כזית לפחות מכזית עש"ה ברש"י זבחים ל"ה א' דאף דחישב שתאכלהו אש למחר הוי פיגול מ"מ בחישב אשריפת פרים כיון דמחשב בל' שריפה לכן שריפה אינה אכילה וא"כ ה"נ כיון דכתי' שריפה בקרא מה עניין כזית דהוא שיעור אכילה וצ"ע ובאתי רק להעיר]:

כח

שייך לתשובה לאחי ע"ה [בשו"ת בן פורת חלק א'], מש"ש בעניין שחוטי חוץ ועוד עניינים אם תלוי בקרבן אם הוא בחוץ או בהאדם, ע"ע ירושלמי יומא פ"ו ה"ו הי' עומד בפנים ובידו קורה כו' עש"ה:

ל

בעניין דביוה"כ ישראל כמלאכים כמבואר בפר"א, ע"ע ירושלמי יומא פ"ז ה"ב כשירות של מעלן כו' ע"ש בק"ע דבעי' ביוה"כ שירות כשירות מלאכים והיינו משום דאז ישראל כמלאכים לכן צריך שיהי' השירות כמלאכים:

לא

בירושלמי יומא פ"ח ה"א אית לך למימר באותו הגוף הקדוש בשוכח, פי' דקדושה הוא חכמה ושכחה הוא באחורים דחכמה התנגדות החכמה ולכן עמלק ראשית גוים התנגדות דראשית חכמה הוצרך בו אזהרת לא תשכח ולכן א"א לגוף קדוש שיהא שוכח:

לב

בעניין דלא שייך תחלת הפרשה לאיבוד, עמ"ש בציונים לתורה כלל ניסוך המים ובגליון מנחות ולכאורה תמורת חטאת דמתה הרי זו תמורה והפרשה מיד לאיבוד ואולם י"ל דתמורה אינו הקדש חדש רק שנמשך מהקדש הראשון וא"כ אינו תחלת הפרשה וראיתי בירושלמי יומא פ"ו ה"א ויש אדם מגריל למיתה משעה ראשונה כו' ויש אדם מימר למיתה משעה ראשונה עש"ה ומשמע מירושלמי דאין הטעם מפאת דהוא המשכה מהקדש הקדום דא"כ אין ראי' אהגרלה רק דהוא הקדש חדש מתחלה למיתה ולאיבוד ובאתי רק להעיר:

לג

בעניין אם קדושת תמורה היא קדושה חדשה, דהארכתי בלקח טוב כלל טפל חמור מעיקר ובתשובה, ע' אות הקדום:

לד

בעניין אי ירושלים קרוי מקדש, ע' ק"ע בירושלמי שקלים פ"א ה"ג במשנה:

לו

בעניין לב ב"ד מתנה כו', הארכתי בגליון כתובות וברשימות וע"ע ק"ע בירושלמי שקלים פ"א ה"ג ד"ה כיני מתניתא:

לז

בעניין פדיון הבן, אם צריך להיות כסף נקי מסיג וצריך להוסיף כפי סיג המעורב ע' אחרונים בש"ע וע' ירושלמי שקלים פ"א ה"ו ע"ש בק"ע ד"ה כזה יתנו דזהו הקלבון להשלים הסיג שבכסף ודווקא שם דהראה מטבע אש ואמר כזה יתנו הא בנתינה דעלמא א"צ השלמת סיג רק גם כסף מעורב בסיג הוי שפיר נתינה:

לח

בעניין פלוגתא דב"ש וב"ה בנזיר וכ"ד אי הקדש טעות שמי' הקדש, ע"ע פלוגתא דב"ש וב"ה הנ"ל בשקלים פ"ב ה"ג ע"ש בק"ע:

לט

בעניין לב ב"ד מתנה כו', ע"ע שירי קרבן בירושלמי שקלים פ"ד ה"א ד"ה כל מה שיתן הן הן דמיו כו' ועוד שם ה"ב בשירי קרבן ד"ה מגיהי ספר העזרה עש"ה:

מ

בעניין דירושלים קרוי מקדש, מצינו גם להיפוך דקרינן לעזרה ירושלים ע' שירי קרבן בירושלמי שקלים פ"ד ה"ב ד"ה מגיהי ספר כו' עש"ה:

מא

בירושלמי שקלים פ"ד ה"ד עד כדון בירוצי לח ע"ש בק"ע ואין פירושו נ' רק צ"ל עד כדון בירוצי יבש ואפי' בירוצי לח פי' דבירוצי יבש דלאו מגווי' דמנא נעקרין ולא נתקדשו בכלי מהני בהו פדיון שפיר ופודין אותם ולוקחין בדמים כלי שרת אבל בירוצי לח דנעקרין מגווי' דמנא ונתקדשו בכלי ולא מהני בהו פדיון מה דינם רק די"ל דהנך נמי משום דלא ליפסדו לב ב"ד מתנה עליהן דהנעקר לחוץ לא יתקדש ויהא בו רק קדושת דמים ויופדו וע"ז מייתי מהי דתנינן תמן דנסכים שנתקדשו בכלי ונמצא זבח פסול אם אין זבח אחר יופסלו בלינה ולא אמרי' לב ב"ד מתנה עליהן דליפדו אלמא דלא התנו

ב"ד אנסכים שנתקדשו בכלי להיות להם פדיון כי היכי דלא ליפסדו וא"כ ה"נ בבירוצי לח דנעקרים מגווי' דמנא והם נסכים שנתקדשו בכלי ג"כ לא אמרי' בהו לב ב"ד מתנה ולא מהני להו פדיון, כך הפי' פשוט וע' בבבלי מנחות אהך דנסכים שקידשו בכלי כו' ואם לאו יופסלו בלינה דדן ג"כ מדוע לא אמרי' לב ב"ד מתנה כו' וזה עצמו הוא כוונת ראיית הירושלמי כאן וז"פ:

מב

בעניין לב ב"ד מתנה, ע' דיבור הקדום:

מג

בעניין אשם בן שנה והביא בן שתים דמבואר במנחות מ"ח ב' דטעון עיבור צורה ולרש"י שם הטעם דלא חשיב פסולו בגופו ע"ש ברש"י ד"ה ותעובר צורתן וע"ש כולה סוגי', יל"ע מירושלמי שקלים פ"ד ה"ז אם מין במינו הוא חלוק עליו כו' עש"ה דמדמי אשם בן שנה והביא בן שתים למפריש נקיבה לעולה עש"ה ואין לך פסולו בגופו יותר מזה:

מד

בעניין מעות קונות, ע' ק"ע בירושלמי שקלים פ"ד ה"ט במשנה ד"ה המקבל עליו לספק סלתות מש"ש דלא גרע מהדיוט דלא קני אלא במשיכה וצ"ע דאטו הדיוט לאו במי שפרע קאי כמבואר פ"ק דקידושין:

מה

בעניין סדר המלאכות דסידורא דפת, הארכתי וע"ע ירושלמי שקלים פ"ה ה"א הראשונים חרשו וזרעו כו' עד ואפו ע"ש דחשיב כל י"א מלאכות דסידורא דפת והקדים חורש לזורע וניתוסף שם ניכוש כיסוח עידור [אחרי זריעה ואולי סובר כמ"ד ריש מועד קטן דמנפש הוא זורע ואולם עידור הוא חורש וודאי וכיסוח צריכני לעיין בו מה הוא] וע"ע בירושלמי שם תוספת קיטוף אחר לישה וכבר כתבתי בעניין קיטוף:

מו

בעניין חב"ע, ע' ירושלמי שקלים פ"ה ה"א ע"י שהיו הכהנים מהלכין יחיפים על הרצפה והיו אוכלין בשר ושותין מים כו' פי' דאכלו בשר קדשים בעזרה ושתו מים עם אכילתן ע"ש בק"ע ד"ה ע"י שהיו הכהנים כו' וד"ה ושותין מים וא"כ וודאי דהיו מים אלו חולין

דמים קדשים ליכא מלבד מי החג הניסכים ועכ"פ אין מים קדשים שיהיו מותרים בשתי' וע"כ דהיו מים חולין ועכ"ז שתו בעזרה דדוחק לומר דאכלו הבשר בעזרה ויצאו חוץ לעזרה לשתות מים דהדרך שתהי' השתי' עם האכילה יחד ע' שבת י"ד א' וע' תמורה כ"ג א' בהך דהיו אוכלין עמה חולין ותרומה ע"ש ברש"י ותוס' ובאתי רק להעיר:

מח

בעניין לחם הפנים, ע' זבחים פ"ז א' בהך דאפי' הוא על השלחן ימים רבים אין בכך כלום הייני דאין נפסל בלינה וע' ירושלמי שקלים פ"ו ה"ג לחם פנים אפי' פסיל ע"ש דיש להניח על השלחן גם לחם פסול כשאין כשר משום לחם פנים לפני תמיד וצ"ע דפסול הא לא מיקרי לחם וע' ירושלמי פסחים פ"ה ה"ג אין תימר פסול כמי שלא קדמו וע' שם ה"ה דזבח פסול לא מקרי זבחי ובבבלי מנחות נ"ט ב' וליהוי פך כו' חטאת קריי' רחמנא דפסול אין קרוי חטאת ועל כרחך דכשר לעניין זה שלא יהי' דיחוי וע' גבורות שמונים שהארכתי בזה בכ"ד ואולי תיבת תמיד דכאן גזה"כ לעניין זה דגם פסול יוקרא לחם להתקיים התמיד:

מט

בעניין קדשים פסולין, אי מיקריין קדשים ויש בהם קדושת קדשים עדיין, הארכתי בע' פנים לתורה ובגבורות שמונים וברשימותי במקומות רבות וע' אות הקדום מה שהבאתי מירושלמי שקלים ודנתי בו:

נ

בעניין כרכוב המזבח, ע' זבחים ס"ב א' מהו ע"ש סוגי' עריכה וע' ירושלמי שקלים פ"ח ה"ו איזהו כרכוב המזבח כו' וע' ירושלמי שקלים פ"ו ה"ד אמה היסוד אמה סובב ואמה כרכוב וצ"ע:

נא

בעניין אי בכל הפסולים בקדשים ואפי' בפסול דרבנן הי' ממילא פסול תורה מפאת היסח הדעת, ע' תוס' פסחים סוגי' דהיסח הדעת ובתוס' חגיגה ובירושלמי פסחים פ"א ה"ח לא נפסלה בהיסח הדעת לא כן א"ר יוחנן הסיע דבר תורה כו' וע' ירושלמי שקלים פ"א ה"ג ויאות לאוכלו אין את יכול ע"ש בק"ע ד"ה ויאות דאי היסח הדעת פסול טומאה אין פסול היסח הדעת בעזרה דאין מצוי טומאה בעזרה ואין לחוש לטומאה עש"ה:

נב

בירושלמי שקלים פ"ז ה"ה לעשות חמין לרכנם צ"ל "לרבוכה" תחת "לרככם" וכ"ה בבבלי תמיד להחם חמין לרבוכה:

נג

בעניין בפר ולא בדמו של פר. דכתבו תוס' ישינים יומא דדוקא מת הראשון אבל נטמא הוי השני שלוחו של ראשון וקרינן בי' בפר עש"ה וצע"ק מירושלמי שקלים פ"ז ה"ה לא סוף דבר שמת אלא אפי' נטמא פי' דמביא הב' ג"כ עשרון שלם ולא אמרי' דבנטמא יהי' רק שלוחו של ראשון וא"כ הי' לו להביא רק חצי עשרון כדין הראשון וכמובן:

נד

במלאכת אורג, דקולע ג' נימין הוא אורג וכתבתי כבר בזה ושיעור ג' נימין ע"ע ירושלמי שקלים פ"ח ה"ד קליעה לג':

נה

בעניין שילוח מצורע חוץ לג' מחנות, ע' ירושלמי שקלים פ"ח ה"ה דר"ש ס"ל דמאכלו ומשקו של מצורע פי' שנגע בהם המצורע אף דהם רק ראשון ג"כ משתלחין חוץ לג' מחנות וע' ירושלמי שקלים פ"ז ה"ז דמגעי זב כזב ואין עושין בטומאה ברוב ציבור מגעי זב כדין רוב ציבור זבין דאין עושים בטומאה עש"ה:

נו

בעניין כל מילתא דא"ר לא תעבוד כו', כבר כתבתי דהפלוגתא אי כוונת הלאו לדמיון לא יקח הכוונה שאין ביכולתו ליקח דאין הקיחה חלה אי שלא יעשה מעשה הקיחה והוא כפלוגתא דיבמות בלאו דלא תהי' אשת המת החוצה וגו' אי לקידושין דלא תפסי הוא דאתא או ללאו היא דאתי היינו לאסור המעשה לא למנוע החלות וביותר יש ספק זה במקום שכתוב לא יוכל לעשות [כמו לא יוכל לבכר את בן האהובה וגו' ע"ש במפרשי התורה וראשונים] או לא ימשול לעשות (לעם נכרי לא ימשול למכרה] אם הכוונה למנוע החלות שאין ביכולתו לעשות כן דלא יחול מעשהו או הכוונה ג"כ רק לאסור העשי' לא למנוע החלות וכבר הארכתי גם בזה וע"ע ירושלמי פסחים פ"ח ה"ז לא תוכל לזבוח את הפסח באחד וגו' יליף מיני' ר' יהודה דאין שוחטין פסח על היחיד ואמר שם דמודה

ר' יודה שאם עבר וזרק הורצה [ומש"ש הק"ע הטעם דקרא רק אסמכתא אינו נ' כלל לענ"ד] ונ' דס"ל דלא תוכל לאסור העשי' הוא דאתי לא לפסול החלות ולכן בדיעבד הפסח כשר והורצה ומפאת כל מילתא כו' אין להקשות כיון דבקדשים בעי' שינה לעכב וכמו שכתבו כן בעניין שוחט פסח על החמץ דהפסח כשר לכ"ע וא"כ משמע מזה דלא תוכל ג"כ אינו ל' מונע החלות דק אוסר העשי' [דאילו הי' מונע החלות גם כאן הי' לנו לפרש לא תוכל לזבוח את הפסח כו' פי' דא"א לך לזבוח את הפסח בשביל אחד דאם תעשה כן יהי' פסול ולא יהי' פסח וא"א שיהי' זבח פסח על היחיד ודו"ק וע' ירושלמי פ' תמיד נשחט ה"ד ממה שהוא מתחייב על הזריקה הדא אמרה פסח עצמו כשר ע"ש דפסח פסול לא חשוב זבח עש"ה וע"ע שם ה"ג אין תימר פסול כמי שלא קדמו עש"ה]:

נז

בעניין אונן דאסור במע"ש ופסול לעבודה, דכתבתי העניין דהוא עניין טומאה דע"י קורבתו למת הוא מקבל ממנו עניין המיתה במה דהוא עניין טומאה ופסול אונן הוא פסיל טומאה וזהו בזבחים ק"ב ב' יצא טבול יום קוליו וחמוריו על ראשו אונן מימינו כו' וכמ"ש כבר, ע"ע ל' הירושלמי פסחים פ"ח ה"ח אין אנינה טמאה אלא למת בלבד ומשמע ל' "טמאה" דאנינות הוא עניין טומאה כנ"ל:

נח

בעניין הזאת שלישי ושביעי, אם שהיית הזמן השלשה והארבעה עצמו ג"כ בו עניין טהרה דשהיית הזמן מטהרו וזהו הטעם דבעי' שלישי ושביעי דא"א להזאה לפעול הטהרה רק אחר שקדם עניין טהרת הזמן של ימי השלשה והארבעה או שהיית הזמן אין פועל טהרה כלום וההזאה לבד היא שפועלת הטהרה וכך גזרה תורה דא"א להזאה לפעול רק אחר שלישי ושביעי אבל זמן ימי השלשה והארבעה אינם פועלים כלום בעצמותם, נ' דהוא פלוגתא בירושלמי פסחים פ"ח ה"ח ברם כמ"ד בעשירי מלו לא קיבלו הזיי' ערלים א"ר אבון מכל מקום לא מנו להזיי' ערלים ע"ש בק"ע ונ' דפליגי בהנ"ל דר' אבון ס"ל דהזמן עצמו מטהר ולכן ס"ל דאי איתא דערל אינו ראוי לטהרת הזאה ה"ה נמי דאינו ראוי לטהרת הזמן וה"ל גם ההזאה שכבר היו מהולים פסולה דאין ביכולתה לפעול כיון שלא קדם לה טהרת הזמן ור' חסדא ס"ל דהזמן אינו פועל טהרה כלום וצריך רק מציאות הזמן לבד ומציאות הזמן הא יש גם בערל אפי' אי אין ראוי לקבלת טהרת

טומאת מת מ"מ סוף סוף הא עברו ג' ימים משנטמא ושפיר ראוי להזאה אחרי שמל ודו"ק היטיב מאוד:

נט

בעניין דבר שא"א לעשותו מפני ריחוק מקום אי חשוב לא מצי עביד ולא מצי משוי שליח, כבר הבאתי פליתי יו"ד לעניין עושה שליח בח"ל לתת מתנות בא"י ותוס' יבמות פ' האשה רבה אהך דאזל עישר מפירי דביתי' עלי דאין חילוק בין קרוב ובין רחוק ויש לדון גם מדרך רחוקה דפסח וע' ירושלמי פסחים פ"ה ה"ג הי' נתון בדרך רחוקה ושחטו לשמו פסול פי' משום שלא לאוכליו ע"ש בק"ע וא"כ למ"ד בבבלי דאם שחטו וזרקו על מי שהוא בדרך רחוקה הורצה ומשמע הסתימות אפי' אינו יכול לבוא בשעת אכילה דמפאת הריחוק מקום לא חשוב שלא לאוכליו ובאתי רק להעיר:

ס

בעניין ש"ס מעילה ז' א' מחשבין על האבוד ע"ש כולה סוגי', ע' ירושלמי פסחים פרק ה' ה"ג אימורין שאבדו מחשב להן כמי שהן קיימין:

סא

בעניין ש"ס שבועות כ"ב ב' דחרצן ועפר כיון דבלא"ה לאו בני אכילה נינהו גם חצי זית קרוי אכילה ככזית, ע' כזה ירושלמי פסחים פרק ה' ה"ג לאוכליו כחצי זיתים ושלא לאוכליו כחצי זיתים [פי' דחישב שיאכלו מן הפסח אוכליו כחצאי זיתים ושלא לאוכליו כחצאי זיתים] מי אמרי' דכיון דשלא לאוכליו חולה וזקן שאין יכולים לאכול כזית לכן כיון דלאו בני אכילה נינהו אין חילוק אצלם בין זית לפחות מכזית ובחושב שיאכלו חצי זית ג"כ הוי מחשבה דהא אפי' חישב שיאכלו כזית נמי הא א"א להם לאכול והוי מחשבה וע"כ גם פחות מכזית הוי מחשבה ומשא"כ אצל האוכלין הא חצי זית לאו אכילה הוא וע"כ הוי כחישב להאכילו לשלא לאוכליו לבד והפסח פסול או לא וע"ז אמר הירושלמי מה אנן קיימין אם כו' פי' דאין סברא לחלק דאי הוי מחשבת החצי זית מחשבת אכילה לגבי השלא לאוכליו הוי נמי גבי לאוכליו וה"ל חישב לאוכליו ושלא לאוכליו דכשר ואם אינו אכילה גבי אוכליו אינו אכילה גם גבי שלא לאוכליו והוי כלא חישב כלל וג"כ כשר וע"ז מייתי ר' יוסה ראי' ממשנה דזבחים דב' אכילות דחצי זית מצטרפין [כפי' הב' שבק"ע שם] וא"כ ה"נ ב' חצאי זיתים דב' אוכליו מצטרפין ויש כאן

מחשבת אכילה גם באוכליו וה"ל חישב לאוכליו ושלא לאוכליו דכשר ומשמע מזה דאם היו המנויים רק אוכל אחד והשאר חולים וזקנים וחישב להאכיל לאוכל חצי זית ולהשאר חצאי חצאי זיתים פסול שפיר כיון דליכא השתא צירוף ב' חצאין באוכליו [וגם משמע לכאורה דמצות אכילת פסח וקדשים רק שיהי' נאכל ואפי' ע"י כמה בני אדם לכל אחד פחות מכזית כשו"ת חתם סופר מדחשיב כאן מחשבת אכילת אוכליו ע"י שיאכלו כל אחד חצי זית ומשמע דיוצאין בכך וע' בבלי זבחים ל"א]:

סב

בעניין אי באכילת קדשים המצוה שיאכל האוכל דווקא כזית או רק שיהי' הקרבן נאכל אפי' ע"י הרבה בני אדם כל אחד פחות פחות מכזית, ע' אות הקדום:

סג

בעניין כל מילתא דא"ר ל"ת אעל"מ, אי גם בקדשים הוא כן ע' אריכות בשירי קרבן פסחים פ"ה ה"ד ד"ה ומה שהוא מתחייב כו':

סד

בעניין אם בל יראה הוא מחצות או מתחיל רק בלילה, ע' ירושלמי פסחים פ"ה ה"ד ומוציאן מארבעה עשר שאינן בל יראה כו' ואתיא כיי דא"ר מאיר כו' ע"ש בשירי קרבן ד"ה ואתיא כו':

סו

בעניין שיר ותקיעות דפסח, הארכתי וע' ירושלמי פסחים פ"ה ה"ה פסח שאין לו נסכים תוקעין לשחיטתו וצ"ע דא"כ כל קרבנות שאין להם נסכים יהיו טעונין תקיעה:

סח

בעניין אין שבות במקדש, בירושלמי פסחים פ"ה ה"ח לא כל שבות התירו במקדש וכזה בירושלמי עירובין פ"י הי"א:

סט

בעניין עמידה בסמיכה אי חשיב עמידה, ע' זבחים י"ט ב' עמידה מן הצד וע' ירושלמי פסחים פ"ה ה"י [וע"ש במסורת הש"ס] דעמידה בסמיכה לכותל קרי לה תנא ישיבה וע'

ירושלמי מגילה פ"ד ה"א קאים מתרגם סמיך לעמוד כו' ע"ש דעמידה בסמיכות אינו דרך אימה ומשמע לכאורה דמ"מ חשוב עמידה דאל"כ הול"ל בפשיטות דבעי' עומד וזה לא הוי עמידה ואולי רק הקורא צריך לעמוד ע"ש בירושלמי לפני זה אבל לא המתרגם ורק משום דכשם שניתנה באימה כו' הוא דאסור במתרגם ונזכרתי דהתוס' בזבחים שם הביאו ירושלמי הנ"ל עש"ה:

ע

בעניין דמה מצינו נקרא לפעמים "היקיש", הארכתי וע"ע ירושלמי פסחים פ"ו ה"א מהיקיש הואיל ותמיד קרבן ציבור כו' ע"ש דקרי למה מצינו היקיש:

עא

בעניין מהדרין מן המהדרין דש"ס שבת פרק ב' דתמהו המחברים דלא מצינו כזה בעלמא דרק הידור מצוה מצינו ולא מהדרין ממהדרין, הנה באמת מצינו דוגמת זה בירושלמי פסחים פ"ו ה"א ע"ש דמצינו שם עניין מובחר ומובחר מן המובחר ע"ש דאמר מובחר דוחה אין מובחר מן המובחר דוחה עש"ה:

עב

בעניין אם אכילת בשר חי חשוב כד"א ואי יוצאין בו ידי שמחת יו"ט, ע' פסחים ע"א א' חדא דשעירי הרגלים חי נאכלין צלי אין נאכלין ושמחה בחי ליכא ומשמע דבשר חי חשוב אכילה רק דשמחה אין בו ואולם בירושלמי סוכה פ"ד ה"ה ובר"ה פ"א ה"א קיימה ר' אבדומי נתותה בכהנים ובשעיר ע"ש דס"ל באמת דיוצאין באכילת השעיר חי גם ידי שמחת יו"ט וכן בירושלמי פסחים פ"ו ה"ב רצה בישל רצה לא בישל נ' הכוונה רצה לא בישל רק אוכל חי [והק"ע לא פי' כן ולענד"נ כנ"ל] ויוצאין גם בזה ידי שמחת יו"ט:

עג

בעניין טעה בדבר מצוה, אי רק מחטאת פטור מגזה"כ אבל בשאר איסורין במידי דאינו חיוב חטאת צריך כפרה כשאר שוגג א"ד טעה בדבר מצוה חשוב אונס וגם בשאר איסורין א"צ כפרה, ע' מה שכתבתי בתשובה לוויערשוב [שו"ת בן פורת חלק א'] וע' ירושלמי פסחים פ"ו ה"ה כגון שני שפודין אחד של שחוטה ואחד של נבילה כו' ע"ש דמשמע דגם באכילת נבילה בשוגג אם טעה בדבר מצוה א"צ כפרה [דוודאי כוונת הירושלמי לעניין דלא יוצרך כפרה ומחילה דהא בנבילה ליכא חטאת ואולי הכוונה

לעניין אשם תלוי לר"א בכריתות דאשם תלוי בא על הנבילה דמקרבן שפיר טעה בדבר מצוה פטור מכל קרבן הבא על השגגה ואפי' מאשם תלוי ובאתי רק להעיר):

עד

בעניין דיחוי אי שייך באכילת קדשים, דהבאתי בלקח טוב כלל בע"ח נדחים הערת ידידי הרב ר' צבי לופטיג נ"י דקליפת פסח שנאסרה בבליעה נעשית גוף איסור מטעם דיחוי וראוי שתיאסר הקליפה הב' וכן כסדר דאף דרק הבליעה אסורה מ"מ כיון דא"א לאוכלו מפני הבליעה שבו נדחה עי"ז וה"ל הדיחוי פסול עצמותי כמו בריש פ' התערובת דחשיב דיחוי מפאת התערובת עש"ה, ע' ירושלמי פסחים פ"ז ה"ב נטף מרוטבו על החרס פסול מכשיר הוא וטעון צורה ע"ש בק"ע ואי איתא הא הוא פסול גוף מכח הדיחוי ויושרף מיד ועל כרחך או דלא אמרי' דיחוי באכילת קדשים או דמה שא"א לאכול מפני הבליעה אין עושה דיחוי:

עה

בעניין צונן בצונן דסגי בהדחה, משמע בירושלמי פסחים פ"ז ה"ג דהטובל בשר בשמן איסור נאסר כולו ולא סגי בהדחה וקליפה והוא חידוש ולא נזכר לפי זכרוני בפוסקים:

עו

בעניין דיעבד אי מיקרי ראוי, הארכתי וע' ירושלמי פסחים פ"ז ה"ה "מאחר שאין מתירין לו לזרוק כמי שבא בטומאה או מאחר שאילו עבר וזרק הורצה כמי שלא בא בטומאה" והוא ספק הנ"ל וכמדומה שכבר הבאתי ירושלמי הנ"ל:

עז

בעניין הורו ב"ד ועשו רוב ציבור על פיהם, אי גם נשים במניין לכאורה פשוט דגם נשים במניין כיון דאיתנהו בחיוב החטאות וכריתות כאנשים ויש לי לעיין בזה בהוריות דמשמע שם דעניין קהל תלוי בנחלה וכיון דנשים לא נטלו חלק בארץ כרש"י ברכות כ' ב' בהדי דנשים מהו בביהמ"ז י"ל דאין נמנים במניין וכיחידים דמו וראיתי בירושלמי פסחים פ"ז ה"ו ונסלח לכל עדת בני ישראל פרט לנשים ולקטנים ע"ש פי' הק"ע דנשים וקטנים אין מצטרפין לרוב והוא חידוש גדול והך דקטנים ק' ביותר דמאי ה"א שיוצטרפו לרוב הא לאו בני חיובא נינהו וע"ש פי' הב' שבק"ע דגרס לרבות נשים וקטנים שמתכפרין עמהן וגם בזה ק' כנ"ל דל"ל קרא לנשים הא בני חיובא נינהו כאנשים

ובקטנים ק' להיפוך דמאי כפרה שייך ואולי הגזה"כ לעניין המבואר בפסקי מהרא"י והובא בש"ע או"ח דקטן שעשה עביר' בקטנותו צריך בקשת כפרה וסליחה בגדלותו והמקור מהך דכפא' רפרם לר' אשי ואגבי בי' כי כשורא לצלמא ע"ש ולעניין זה הגזה"כ דאם הורו ב"ד שחלב מותר ואכלו רוב ציבור וגם הקטנים דמתכפרים גם הקטנים בפר העלם דבר שמביאין הציבור ואין הקטנים צריכין עוד בקשת כפרה וסליחה כשיוגדלו ובאתי רק להעיר:

עח

בעניין גמ' חולין מ"ג ב' "יונה אמר זירא מבלעתה" דיש מפרשים יונה ממש ושמעתי בשם הגאון ר' יוסף שאול מלבוב ז"ל העיר מגמ' גיטין נ"ט א' א"ר יונה א"ר זירא [ואף דשם נאמר רב יונה ור' זירא וכאן יונה וזירא אינו קושי' דמאמר דשם נאמר אחר שנסמכו בשם רב ומאמר דחולין קודם שנסמכו כרש"י כתובות מ"ג ב' ד"ה א"ר זירא עש"ה וכמ"ש כבר בזה והבאתי ג"כ ירושלמי ביכורים דר' זעירא [דהוא ר' זירא דבבלי] נתאחר מלהסמך וכשנסמך סמך את ר' יונה] וע"ע מימרא בירושלמי פסחים פ"ז הי"א ר' יונה אמר ר' זעירה כו':

עט

בעניין דצריך להרחיק מצואה ד' אמות לדבר שבקדושה ואסור ליכנס בתפילין לבית הכסא לולי משום שמירתן ואפי' בספרא דאגדתא אסור ליכנס וע' בית האוצר אות בי"ת דדנתי דקדושת בגדי כהונה חמור מתפילין וא"כ ה"ה דצריך להרחיק בגדי כהונה מבית הכסא ד' אמות ואולם בירושלמי פסחים פ"ז הי"ב וכי צואה טומאה והלא אינה אלא נקיות ע"ש דאפי' אי נתקדשו מחילות בקדושת מקדש הי' מותר להיות בם בית הכסא וצ"ל דקדושת בגדי כהונה [אפי' לסברא דהם רק קדושת בדק הבית] חמיר מקדושת מקדש ויש עוד לדבר בזה ובאתי רק להעיר:

פ

בעניין קרבנות מחוסרי כפרה דנשים, כבר הבאתי מאגרת בראשית דמתירין אותן לבעל ותמהתי עליו מאוד והבאתי גם מפסיקתא זוטרתי ומרש"י נדה וס' הפרדס לרש"י ועוד מקומות וע' ירושלמי פסחים פ"ח ה"א שנייא היא דכתי' ושמחת אתה וביתך ע"ש בק"ע ואולם גם שם אין הפי' דקרבנות מחוסרי כפרה מתירים אותה לו לתשמיש רק דמקמי

הכי לא הי' אפשר לה לאכול בקדשים עמו ועתה אפשר לה לאכול בקדשים עמו וזה ג"כ עיכוב שמחה אם אוכל בקדשים וא"א לאשתו לאכול עמו, כך הפי' פשוט:

פא

בעניין אי חיישי' לחזרה, הארכתי וע"ע ירושלמי פסחים פ"ח ה"א שמא ימלך רבו וישחררו כו':

פב

בעניין דהקדש מזבח מיוחס עוד לבעלים הואיל וקנוי לו לכפרה משא"כ הקדש בדק הבית הוא לגמרי של גבוה ולכן לעניין טביחה ומכיר' הקדש בד"ה חשוב מכיר' ולא הקדש מזבח כמבואר בתוס' ב"ק והארכתי כבר וע"ע ירושלמי פסחים פ"ח ה"ג דיש מ"ד דרק לבד"ה אסור להקדיש בשבת אבל למזבח שרי והוא ג"כ מטעם הנ"ל דלבד"ה הוי כמכיר' משא"כ למזבח אכתי תורא דראובן ולא יצא מרשותו:

פג

בעניין שבות דאין מקדישין, ע' ירושלמי פסחים פ"ח ה"ג דבעזרה מותר להקדיש דאין שבות במקדש עש"ה:

פד

בעניין אי יש חיוב המצוה לפני זמן המצוה, ע"ע ירושלמי פסחים פרק ט' ה"ב יצא לו קודם לשש שעות יכול יהא חייב ת"ל וחדל לעשות כו' ע"ש בק"ע ד"ה וחדל לעשות ומדאיצטריך קרא משמע דיש חיוב המצוה גם לפני זמן המצוה וע"כ הי' הה"א דאם יוצא לפני חצות לדרך רחוקה שלא יוכל לעשות הפסח חייב כרת וי"ל דקודם חצות שאני דאין מחוסר זמן לבו ביום ומקצתו ראוי ע' זבחים י"ב:

פה

בעניין אי מקישין גוף הדבר או איכותו, הארכתי וע' ירושלמי פסחים פ"ט ה"ב שניהן מקרא אחד הן דורכין כו' ע"ש בק"ע ופליגי בהנ"ל דאי מקישין גוף הדבר כמו שמע"ש הריחוק מירושלים כך בפסח ואי מקישין האיכות שם במע"ש ירושלים איכותו דהוא מקום הכשירו וע"כ בעי' גם כאן אותו האיכות וכאן אותו האיכות הוא בעזרה ולכן הריחוק מן העזרה ודו"ק:

פו

בעניין סברא דבן בתירא בזבחים י"ב דגם ערב פסח קודם חצות חשוב זמן פסח הואיל ומקצתו ראוי, ע' סברא זו למ"ד בירושלמי פסחים פ"ט ה"ו מתו בעלים בג' עשר גופו קרב שלמים ע"ש בק"ע ד"ה בי"ג:

פז

בעניין לאוין דכתיבי בל' לא יוכל אם הכוונה לאסור המעשה או לשלול הכח שא"א לו לעשות כן דאם יעשה אינו מועיל, הארכתי וע' לעיל אות נ"ו וע' ירושלמי פסחים פ"ט ה"ו לא אמר אלא אין את יכול הא אם הקדישה קדשה ומשמע דל' אין את יכול אין שולל החלות ואולם ל' תורה לחוד ול' חכמים לחוד וע' ב"מ מ"ט א' דאין יכול לחזור משמע דאם חוזר אינו מועיל ע"ש:

פח

בעניין יש דיחוי בדמים, דדנו רש"י ותוס' הרבה בפירושו וע' ירושלמי פסחים פ"ט ה"ז פתר לה בשהפריש מעות ע"ש בק"ע דס"ל לירושלמי דבמעות אין דיחוי עש"ה וי"ל דע"ז הוא דפליג בבבלי בהקדיש דיחוי בדמים וס"ל דגם במעות שייך דיחוי ונלמד מבהמה שהקדיש חצי' כו' [וכל שאר דוכתי דדייקי כן] דכיון דחל שם רק קדושת דמים ואמרי' דיחוי א"כ ה"ה במעות ממש נמי שייך דיחוי ודו"ק:

פט

בעניין כהנים זריזין, הארכתי בגליון שבת ספ"ק וברשימות וע"ע שירי קרבן בירושלמי פסחים פ"ט ה"ח ד"ה והתנינן:

צ

שייך לבית האוצר אות אל"ף ערך אכילת קדשים, מש"ש דאכילת קדשים מעומד אסור משום דאכילה מעומד אינו למשחה לגדולה דהא הוא מדברים המתישין כחו של אדם כמבואר בגיטין ע' ע"ש וע"ע ירושלמי פסחים פ"י ה"א ולפי שדרך עבדים להיות אוכלין מעומד כו' וא"כ פשיטא דאינו למשחה לגדולה כדרך שהמלכים אוכלין דאדרבה הוא דרך אכילת עבדים:

צא

בעניין דכשלמידין דבר מקדשים אעלמא אי מעכב מי אמרי' דון מינה ומינה מה קדשים בעי' שינה לעכב אף כאן דבר הלמד בקדשים לו דין קדשים וכיון שאין בו כפילות אינו מעכב א"ד דון מינה ואוקי באתרא דבעלמא לא בעי' שינה לעכב ומעכב שפיר אף דהלימוד מקדשים דבם גופי' אינו מעכב, כתבתי כבר בזה וע"ע ירושלמי יומא פ"א ה"א נאמר לקיחה במצרים כו' אגודת לולב מעכב מצרים אינה מעכבת ונ' דהא פשיטא לי' דבמצרים אינו מעכב היינו משום דבמצרים הי' מידי דקדשים פסח ובעי' שינה לעכב וא"כ מבואר דאף דבר הנלמד מקדשים אעלמא מ"מ בעלמא שפיר מעכב ובאתי רק להעיר:

צב

בעניין דכהן גדול נחשב ציבור, הארכתי וע"ע ק"ע בירושלמי יומא פ"א ה"א ד"ה מילואים מה היו מש"ש הואיל ולא באו אלא לחנך אהרן כו' עש"ה וי"ל דזהו הספק דכיון דבאו רק לחנך אהרן הויין קרבן יחיד א"ד כיון דאהרן כ"ג וכ"ג נחשב ציבור לכן הוי חינוך דידי' כחינוך ציבור והויין שפיר קרבן ציבור [ואולם מנחת חביתין דכ"ג עצמו חשוב ג"כ רק קרבן יחיד וכן אילו של אהרן כמבואר ביומא וכבר דנתי בזה]:

צג

בעניין מצות כיבוד אב דיש גם לאחר מיתת האב ע' פ"ק דקידושין מכבדו בחייו ומכבדו במותו וקצ"ע מירושלמי מועד קטן פ"ג ה"ח מפני שבטלה ממנו מצות כבוד ע"ש ואמאי בטלה הא גם לאחר מיתה יש מצות כיבוד [וגוף כוונת הירושלמי לא נתבאר בק"ע ונ' דכוונת הירושלמי לגימטריא שכן כבו"ד גימ"ט ל"ב וע"כ הואיל ובטלה מצות כבו"ד יש לו לגלות לב"ו]:

צה

בעניין מ"ש בפע"ח כל כוונת הסוכה על ב' דפנות וטפח וק' דכשעושין ד' דפנות כמו שעושין הכל האם אין הכוונה אז וצ"ל דתמיד עניין הסוכה רק בב' דפנות וטפח מהג' והשאר הוא רק הוספה ואינה מקלקלת המכוון כמבואר ברא"ש שלהי ר"ה דהוספה אינו מקלקל המכוון וע' שב דנחמתא אבל עצם עניין הסוכה תמיד הוא רק בב' דפנות וטפח מהשלישית ויש ראי' לזה מירושלמי סוכה פ"א ה"א דפריך אהך דסוכה שהיא

למעלה מכ' אמה פסולה אילו בית שהוא גבוה מכמה שמא אינו חייב במעקה כו' ומשני במסקנא "אלא בית מגופף ואין סוכה מגופפת" ופי' בק"ע דבית יש לו ד' דפנות וסוכה כשיר' בב' כהלכתן ושלישית אפי' טפח עש"ה וק' דא"כ העושה סוכה מד' דפנות תיתכשר אפי' ביותר מכ' אמה גובה וזה וודאי אינו דאיהא ה"ל לתנא רפ"ק דסוכה למיסתם וכמובן ועל כרחך צ"ל כנ"ל דתמיד עניין ומכוון הסוכה בב' דפנות וטפח והשאר הוא רק הוספה וע"כ בגבוה מכ' אמה דאילו הי' רק ב' דפנות וטפח הי' פסול וכל ההכשר רק מפאת שיש יותר א"כ בטל מכוון ועניין הסוכה דהוא בב' דפנות וטפח וע"כ פסולה לגמרי מפני שאין בה מכוון ועניין הסוכה דו"ק מאוד כי עמוק הוא:

צו

בעניין ש"ס נדה אי מהני מחשבת אכילה במחובר דלא הי' ראוי עדיין לקבל טומאה, ע' דוגמא ירושלמי סוכה פ"א ה"ה והוא שידלה אותן לכך ע"ש דמהני מחשבה במחובר אאח"כ למיחשבי' תעשה ואף דבמחובר הוא סכך פסול עדיין ודו"ק:

צח

בעניין מצה דמצותה בלילה ראשונה, ע' חידוש בירושלמי סוכה פרק ב' ה"ז מה דא"ר הושעי' בשלא נתן דעתו עש"ה בק"ע דאכילת ליל א' דסוכה אם לא נתכוון בה לשם מצות סוכה יש לה תשלומין כל ז' וא"כ דוק מינה מג"ש דט"ו ט"ו דגם במצה אם לא נתכוון באכילת מצה דלילה ראשונה לשם מצוה אפי' למ"ד מצצ"כ דלא יצא מ"מ יש לה תשלומין כל שבעה [דר' הושעיא נמי הא אית לי' ג"ש דט"ו ט"ו וכדאמר דלא פליגין עש"ה בירושלמי] וזה חידוש גדול ואולם לענ"ד י"ל פי' אחר בירושלמי דסברת הירושלמי דמצה הוא כל ז' מצוה של רשות וכמ"ש כבר בכ"ד היינו דאינו מחויב לאכול וכשאוכל מקיים מצוה ואך מצוה של רשות הא בעי כוונה דרק בחיוב שייך לומר דסתמא לשמן קאי משא"כ כאשר אין מחויב ומוכרח אין סתמו עומד לשמה וצריך כוונה בפירוש וא"כ יש חילוק במצה בין מצות לילה ראשונה למצות כל ז' דמצות לילה ראשונה א"צ כוונה וכדקיי"ל כפאוהו פרסיים יצא ומשא"כ כל ז' אם אין מכוון אינו מצוה רק אכילות רשות בעלמא כשאר אכילות וממילא גם בכזית דסוכה הוא כן מג"ש דט"ו ט"ו וכמובן וזהו דאמר דלא פליגין דמה דא"ר יוחנן דכל ז' רשות "כשלא נתן דעתו" (כצ"ל לפי פירושינו בהיפוך בדר' יוחנן כשלא נתן ובדר' הושעי' כשנתן) היינו כשלא כיוון באכילת כל ז' כוונת מצוה אז הוא רשות ומה דא"ר הושעיא דהוא כל ז' מצוה כשנותן דעתו דו"ק מאוד

ול' חובה דנקט ר' הושעיא אף דהוא רק מצוה של רשות לא חובה אינו קושי' דמצוה לגבי רשות חובה קרינן לה כש"ס חולין ק"ה א':

צט

בעניין חיוב חינוך אם החיוב על האב והקטן נחשב פטור לגמרי אפי' מדרבנן, הוא מחלוקת רש"י ותוס' בברכות מ"ח ע"ב ירושלמי סוכה פרק ג' ה"ט כל שאמרו בקטן כדי לחנכו ע"ש בק"ע דמבואר דהחיוב רק על האב לחנכו והקטן פטור לגמרי:

ק

בעניין עניית אמן, ע' חידוש בשירי קרבן בירושלמי סוכה פ"ג ה"ט ד"ה בעונה אחריהן אמן דבעונה אמן אפי' שמע הברכה מאין מחויב בדבר ולא כיוון המברך להוציאו מ"מ יוצא בעניית אמן לחוד עש"ה בש"ק ובירושלמי:

קא

בעניין פלוגתא בדרבנן דלא איתמר הילכתא כמאן אי מותר לעשות כב' הדיעות פעמים כזו ופעמים כזו, ע' תוס' ורא"ש ריש ברכות אי מותר להתפלל פעם ערבית ביום אחר פלג המנחה כר' יהודה ופעם מנחה אז כרבנן וע' ירושלמי סוכה פ"ג ה"י ר' יונה עני הכין והכין ע"ש בק"ע ד"ה א"ל ר' אבא כו' דעשה פעם כך ופעם כך עש"ה ואולי רק במחלוקת של מנהג הוא כן אבל לא במחלוקת של דין אף שהוא רק בדרבנן:

קב

בעניין לכם דלולב וכדומה אי צריך שיהי' שלו גם לשארי דברים מלבד המצוה או די אם הוא שלו לצאת בו לחוד, כתבתי וע' ירושלמי סוכה פ"ג ה"י לכשתזכה בו ובמצותו כו' ומשמע הל' דצריך שיהי' שלו מלבד המצוה וזהו בו ובמצותו ודו"ק:

קד

בעניין אי כולי' ירושלים קרוי לפני ד', כתבתי וע' ירושלמי סוכה פ"ג הי"א ושמחתם לפני ד' אלקיכם שבעת ימים בירושלים:

קה

בעניין מוקצה, ע' שירי קרבן בירושלמי סוכה פ"ג הי"א ד"ה זאת אומרת שאסור בהנאה [ועש"ה בכל הסוגי' בירושלמי עד "אף בסכין כו'"] עש"ה וי"ל ביישוב קישתי דכיון דמוכן למצוה דהוא העיקר שבו מוכן לכל ויש כזה פ"ק דביצה:

קו

בעניין אין שבות במקדש, ע' ירושלמי סוכה פ"ד ה"ו דר"ע היא דר"ע אמר ניסוך המים דבר תורה ע"ש בק"ע וק' דילמא אתי' אפי' כרבנן דר"ע דניסוך המים דרבנן ולא גזרו שמא יתקן כלי שיר דאין שבות במקדש וצ"ע:

קז

בעניין מים ויין, מה קל יותר ע' פלוגתא בזה בין הירושלמי לבבלי ע' שירי קרבן ירושלמי סוכה פרק ד' ה"ו ד"ה נקב שאינו מוציא מים כו' ע"ש כל הדיבור וכבר כתבתי בזה:

קח

בעניין אי כלי שרת מקדש חולין גמורים, עמ"ש בגליון מנחות וגם ברשימות וע' ירושלמי סוכה פ"ד ה"ז מה המזבח אינו מקדש אלא מדעת ע"ש בק"ע דמשמע דמה דאין כלי שרת מקדש חולין הוא עניין אחד עם מה שאין מקדש אלא מדעת וא"כ למ"ד דכ"ש מקדשין שלא מדעת ה"ה דמקדשין חולין וצ"ע:

קט

בירושלמי סוכה פ"ה ה"ה אלא שהיו משתחוים לחמה ומשתחוים להיכל עש"ה והיינו דזהו השתים רעות דגם ההשתחוי' להיכל היא רע ע"י שהיו משתחוים לחמה דכאשר האדם חוטא חלילה גם בעשותו הטוב המקבילו הוא מכניס חלילה אותו הטוב בהפוכו דגם הטוב נופל לס"א חלילה וכמבואר בקנה ובתקוני עוונות להאר"י ז"ל:

קי

בעניין השמר דעשה עשה, ע' ירושלמי ר"ה פ"א ה"א עד כדון בעשה ע"ש בק"ע וע"ש להלן בירושלמי ועשית בעשה תשמור בל"ת עש"ה וע"ש ריש ר"ה בבבלי בזה בתוס':

קיא

בעניין עשה יתירא, יל"ע דבכל דבר שיש עשה יתירה תהי' ל"ת מטעם אם אינו עניין לעשה תנהו עניין לל"ת ע' ירושלמי ר"ה פ"א ה"א בל"ת מניין ת"ל ובאת שמה כו' אם בעשה הרי כבר אמור אלא אא"ע בעשה תנהו עניין בל"ת:

קיב

בעניין ז' ימים דבהמה לאכילה ולהקרבה אי בעי' מעל"ע, האריכו וע' ירושלמי ר"ה פ"א ה"א ואמור אוף הכא הראוי למקצת הפסח ראוי לכולו ע"ש בק"ע ומבואר דלא בעי' ז' מעל"ע דאל"כ משכחת שנולד בערב פסח אחר שקיעת החמה קודם לילה דא"א להקריבו בז' של פסח אחר שקיעת החמה דאחר שקיעת החמה הדם נפסל אף שהוא יום כתוס' זבחים נ"ו א' ומנחות כ' ב':

קיד

בעניין אי מותר להקדיש מחוסר זמן, הארכתי וע' ירושלמי ר"ה פ"א ה"א כאן התיר' התורה להקדיש מחוסר זמן ומכלל דבעלמא אסור:

קטו

בעניין שחוטי חוץ, ע' ירושלמי ר"ה פ"ח ה"א ואל פתח אהל מועד לא הביאו ולא את חליפיו עש"ה והוא חידוש גדול דחליפי קרבן או תמורתו אין בו חיוב משום שחיטה בחוץ:

קיז

בעניין קציר' ביו"ט. לדיעות דרק מדרבנן אסורה ומה"ת אמרי' מתוך א"כ מותר לומר לקטן לקצור דאיסור דרבנן ספינן בידים לרשב"א וא"כ ק' בירושלמי ר"ה פ"א ה"ב לקט ממנו ישראל ערב ר"ה עד שלא חשיכה ועכו"ם משחשיכה ע"ש בק"ע וק' דל"ל למינקט עכו"ם ה"ל למינקט קטן וכנ"ל ובלא"ה ק' זה דהו"ל למינקט קטן שקצר מעצמו כמו עכו"ם דהכוונה על כרחך מעצמו דלומר לו אסור דאמיר' לעכו"ם שבות ועל כרחך דקציר' הוא איסור דאוריתא וס"ל לירושלמי דקטן אוכל נבילות ב"ד מצווין להפרישו וע"כ בקטן אפי' קוצר מעצמו הוי דרך איסור כיון דיש חיוב להפרישו ולא בעי הירושלמי למינקט דרך איסור ולכן נקט עכו"ם דאין חיוב להפרישו דעכו"ם שבא לכבות א"צ לומר

לו לא תכבה וע' בבבלי בר"ה שם דלא הוזכר בל' זה ועכו"ם משחשיכה רק ליקט כו' עד שלא חשיכה וחזר וליקט משחשיכה ויל"ע גם בבבלי שבת פ' תולין בהך דאתי למיסרך ובאתי רק להעיר:

קיח

בעניין ר"א שמותי מתלמידי ב"ש, קצ"ע בירושלמי ר"ה פ"א ה"ב ר' גמליאל ור' ליעזר על דב"ה אינון ע"ש בק"ע דהתימה וכי פליגי ר"ג ור"א על ב"ה עש"ה ותמוה דר"א אדרבה הא שיטתו שיטת ב"ש תמיד:

קיט

בעניין הידיעה והבחיר', ע' ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג ואין הקב"ה רואה את הנולד ע"ש כל העניין וכזה בירושלמי יומא פ"ח ה"ז עש"ה:

קכ

בעניין דרשי' טעמא דקרא, כבר כתבתי דהלמ"מ לכ"ע לא דרשי' לה טעם דכל הלכה הוא חידוש ואין למדין מהלכה מפאת דאינו עניין סברא שנוכל ללמוד למקום אחר דשייך שם הסברא וע' ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג מתני' דר"ע דר"א אמר ניסוך המים דבר תורה פי' דאילו לדידן דניסוך המים הלמ"מ אין לדרוש טעם להלכה:

קכא

בעניין אי בב' זימני הוי חזקה או בג', הארכתי וע"ע ירושלמי ר"ה פ"א ה"ז ר' יוסי אומר שני שביעיות:

קכב

במלאכת מעמר, יש ראי' דעימור הוי אפי' במקבץ מינים שונים דראיתי בס' אחד שנסתפק בזה והביא מאיגוד דלולב שאוגד ג' דברים שונים לולב הדם וערבה ואין בו משום עימור וע"כ דבמינים שונים ליכא עימור ויש להביא ראי' להיפוך מירושלמי ר"ה פ"ב ה"א לילי זמנו אין משיאין מפני יו"ט וק' מה איסור הי' בההשאה הא הבערה לצורך מצוה מותרת מטעם מתוך ולא הי' מלאכה בהשאה לכאורה רק הבערה ע"ש בהלכה ב' במשנה ועל כרחך דכיון דהי' כורך במשיחה ע"ש במשנה הי' זה מעמר ועימור אסור גם ביו"ט ומבואר דגם במינים שונים כלונסות של ארז וקנים ועצי שמן כו' שייך מעמר

[וגם תשמע מינה דעימור הוי אפי' שלא במקום גידולו ואפי' שלא באוכלין] ואולם י"ל דכיון דבמקומות שלא ידעו בלא"ה נהגו אותי היום קודש מספק והשאר המשואות רק לשידעו שמחר חול ומתי יחול יוה"כ וסוכות ע"כ ה"ל עושה מלאכה שלא לצורך היום רק לצורך חול דאפי' צורך יוה"כ וסוכות שבות רחוקה היא והוי כלצורך חול וע"כ אסור ובאתי רק להעיר:

קכג

בעניין תחומין. ע' ירושלמי ר"ה פ"ב ה"ג בראשונה לא היו זזין משם כו' חזרו ועשו אותם ככלי כו' שמותר לטלטלו בתוך ד"א וק' טובא מה הי' טעמם בראשונה ואין שום מ"ד וסברא בשום מקום לפי זכרוני דהיוצא חוץ לתחום לא יהי' לו ד' אמות וצ"ע:

קכד

בעניין אי מותר לצאת חוץ לתחום לצורך מילה ביו"ט ב' של גליות, ע' ירושלמי ר"ה פ"ב ה"ג מתניתא דר' ליעזר כו' ומדלא מוקי לה אפי' כרבנן וביו"ט ב' של גליות דנוהג תחומין ויצא למול את הקטן על כרחך דלרבנן אסור לצאת חוץ לתחום למול אפי' ביו"ט ב' של גליות:

קכה

בעניין תורה ותפלה מה עדיף, הארכתי וע"ע ש"ס ר"ה פ"ק י"ח א' בזבח ומנחה אינו מתכפר אבל מתכפר הוא בתורה ובירושלמי ר"ה פ"ב ה"ה אי' אבל מתכפר לו בתפלה ונ' דפליגי בהנ"ל דמ"ד דבבלי ס"ל דתורה עדיף ולכן דריש לי' אתורה ומ"ד דירושלמי ס"ל דתפלה עדיף:

קכו

בעניין אחרי רבים להטות, אם רבים המורים כל אחד מטעם אחר מצטרפין, הארכתי בגליון חולין וברשימות וע' ירושלמי ר"ה פ"ב ה"ה והן שיהו כולן מורין מטעם אחד כו' עש"ה:

קכז

בעניין עד זומם למפרע הוא נפסל, ע' ירושלמי ר"ה פ"ב ה"ז והא תנינן מעשה שעברו כו' ע"ש דמדמי נמצא אח"כ זוממין לקידשו שלא בעדים ומשמע דסתם ירושלמי ס"ל דעד זומם למפרע הוא נפסל:

קכח

בעניין הרכנת הראש, אי חשוב כדיבור ונחשב גילוי הכוונה בבירור כמו דיבור, כתבתי וע' ירושלמי ר"ה פ"ג ה"א בסופה "וארכינון בראשיהון וקיבלון":

קכט

בעניין יובל דאין משמט כספים, ע' תימה בזה בירושלמי ר"ה פ"ג ה"ה דמבואר שם דיובל משמט כספים ע"ש בש"ק ד"ה והשמטת כספים:

קל

בעניין מסייע אין בו ממש, קצ"ע מירושלמי ר"ה פ"ג ה"ו והוא שסתמו אבל אם לא סתמו כשר כו' וק' דא"כ השופר יכול והסתימ' לבדה הא א"א לתקוע על ידה וא"כ ה"ל הסתימ' רק מסייע ומסייע אין בו ממש ומדוע פסול ובאתי רק להעיר:

קלא

בעניין ריחוק מקום, היכא דא"א לבוא ברגליו רק ע"י רכיבה בסוסים וכדומה אי אזלי' בתר הליכה ברגל או חשוב קרוב הואיל ואפשר לבוא ע"י סוסים [ועכשיו ע"י הבאהן וכדומה], נסתפקו האחרונים לעניין ביום השביעי בא ממקום קרוב מונה עמהן ממקום רחוק כו' דבבה"ג דתלוי בעשרה פרסאות מהלך אדם ליום היכא דרחוק יותר רק שיכול לבוא ע"י עגלה ובאהן וכדומה וע' פסחים צ"ד א' הי' עומד חוץ למודיעים ויכול ליכנס בסוסים ובפרדים כו' עש"ה וע' עוד דוגמא ירושלמי ר"ה פרק ד' ה"ב ר' יונה בעי היתי' יכולה לבוא בעירובין ע"ש:

קלב

בעניין ירושלים אי קרוי מקדש, ע' שירי קרבן בירושלמי ר"ה פ"ד ה"ב ד"ה ירושלים דבר תורה כו':

קלג

בעניין הקורא מכאן ואיליך לא הפסיד כאדם הקורא בתורה, ע' ירושלמי ר"ה פרק ד' ה"ח הקשיבה רנתי זו רינון תורה האזינה תפלתי זו תפלה ע"ש בק"ע ומשמע משם דהא דהקורא מכאן ואיליך לא הפסיד כו' היינו רק אם קורא בשעה רביעית דהוא עדיין זמן תפלה אבל אחר שעה ד' דעבר זמן תפלה אין עוד זמן ק"ש כלל דאל"כ הא משכחת הרינה אחר התפלה ולמר הקדימה הכתוב עש"ה בק"ע ותבן:

מפתחות

ב"ה. מפתחות הכרך הזה על סדר האלפא ביתא.
אות א' אשם בן שנה והביא בן שתים, אות מ"ג. אונן. דאסור במע"ש ופסול לעבודה, אות נ"ז. כילת קדשים, אי צריך לאכול כזית או די שיהי' הקרבן נאכל אפי' ע"י הרבה בני אדם כל אחד פחות מכזית, אות ס"ב. אכילת בשר חי אי חשיב כדרך אכילתו ואי יוצאין בו ידי שמחת יו"ט, אות ע"ב. אכילת קדשים מעומד, אות צ'. אחרי רבים להטות, אות קכ"ו.
אות ב' בדיבורי' איתעביד מעשה, אות ה'. בניין בית המקדש ועשיית בגדי כהונה, אי בעי עשי' לשמה, אות י"ח. ב' ראויות אי אמרי' כאחד, אות כ"ד. בפר ולא בדמו של פר, אות נ"ג. בל יראה, אות ס"ד.
אות ד' דיחוי, אי שייך באכילת קדשים, אות ע"ד. דיעבד, אי מיקרי ראוי, אות ע"ו. דיחוי בדמים, אות פ"ח. דרשי' טעמא דקרא, אות ק"כ.
אות ה' העלאה בחוץ, אות ז' הקדש טעות, אות ל"ח. היסח הדעת בקדשים, אות נ"א. הזאת שלישי ושביעי, אות נ"ח. היקיש, לפעמים קרינן למה מצינו היקיש, אות ע'. הורו ב"ד ועשו רוב ציבור על פיהם א' גם נשים במניין. אות ע"ז. הרחקה מצואה לדבר שבקדושה, אות ע"ט הקדש בד"ה חשוב מכיר' ולא הקדש מזבח, אות פ"ב. היקיש אי מקישין גוף הדבר או איכותו, אות פ"ה. הואיל ומקצתו ראוי, זבחים י"ב, אות פ"ו. השמר דעשה, אות ק"י. הרכנת הראש, אי חשיב דיבור, אות קכ"ח. הקורא מכאן ואיליך לא הפסיד, אות קל"ג.
אות ז' ז' ימים דבהמה אי בעי' מעל"ע, אות קי"ב.
אות ח' חביתין, אות י"ג. חולין בעזרה, אות מ"ו. חצי שיעור, אות ס"א. חשש חזרה, אות פ"א. חיוב המצוה אי יש לפני זמן המצוה, אות פ"ד. חינוך קטן, אות צ"ט. חזקה, אי בב' זימני או בג', אות קכ"א.

אות ט' טעה בדבר מצוה, אות ע"ג.
אות יו"ד ירושת הבן ברבנות וכדומה, אות ד'. יום הכפורים, ביוה"כ ישראל כמלאכים, אות נ'. ירושלמי, ביאורי ירושלמי, אות ל"א, אות מ"א, אות נ"ב, אות ס"ח, אות ק"ט. ירושלים, אי קרוי מקדש וכן להיפוך, אות ל"ד, אות מ', אות קל"ב. יונה אמר זירא מבלעתה (חולין מ"ג ב'), אות ע"ח. ירושלים, אי קרוי לפני ד', אות ק"ד. ידיעה ובחיר', אות קי"ט. יובל, דאין משמט כספים, אות קכ"ט
אות כ' כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא לימין, אות יו"ד. כרכוב המזבח, אות נ'. כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד כו', אות נ"ו, אות ס"ג. כל מידי דאיהו לא מצי עביד שליחא לא מצי משוי, אות נ"ט. כהנים זריזין, אות פ"ט. כהן גדול, נחשב ציבור, אות צ"ב. כיבוד אב, אות צ"ג. כוונת סיכה, אות צ"ה. כלי שרת אי מקדש חולין, אות ק"ח [וע' ציונים לתורה כלל ניסוך המים].
אות ל' לצורכו ולצורכה, אות י"ט. לב ב"ד מתנה, אות ל"ו, אות כ"ט, אות מ"ב. לחם הפנים, אות מ"ח. לאוין דכתיבי בל' לאיי יי אות פ"ז. לכם, אות ק"ב.
אות מ' מצוות לאו ליהנות ניתנו, חות כ"א. מין במינו אינו חוצץ, אות כ"ה. מעות קונות, אות מ"ד. מהדרין מן המהדרין, אות ע"א. מחשבת אכילה במחובר אי מהני, אות נ"ו. מצה, אי כל ז' הוא עניין מצוה, אות צ"ח. מים ויין, מה קל יותר, אות ק"ז. מחוסר זמן, אי מותר להקדיש, אות קי"ד, מסייע אין בו ממש, אות ק"ל.
אות נ' נעוץ סופן בתחלתן, אות י"ד.
אות ס' סדר, אי מעכב, אות ח'.
אות ע' ערב יום, לפעמים הכוונה על הלילה של אותו היום. אות ג' עמידה בסמיכה אי חשוב עמידה, אות ס"ט. עניית אמן, אות ק'. עשה יתיר', אי נדרש ללאו מפאת אם אינו עניין, אות קי"א עד זומם, למפרע הוא נפסל, אות קכ"ז.
אות פ' פדיון הבן, אי צריך להיות כסף נקי מסוג, אות ל"ז. פלוגתא בדרבנן, אי אפשר לעשות כב' הדיעות, אות ק"א
אות צ' ציץ, אות ו'. צונן בצונן דסגי בהדחה, אות ע"ה.
אות ק' קנסינן היתירא משום איסורא, אות ט'. קול ומראה וריח אין בהם משום מעילה, אות כ'. קדשים פסולין, אי יש בהם קדושת קדשים עדיין, אות מ"ט. קרבנות מחוסרי כפרה דנשים, אות פ'.
אות ר' אליעזר מתלמידי ב"ש, אות קי"ח. ריחוק מקום. אות קל"א.

אות ש' שבת, בענייני שבת ויו"ט, במלאכת בונה, אות א', מבזה את המועדות, אות ב', במלאכת קוצר, אות ט"ו, במלאכת אופה, חות י"ז, בסדר המלאכות דסידורא דפת, אות מ"ה, במלאכת אורג, אות נ"ד, בעניין אין שבות במקדש, אות ס"ח, אות פל"ג, אות ק"ו, בעניין מוקצה, אות ק"ה, בעניין קציר' ביו"ט, אות קי"ז, במלאכת מעמר, אות קכ"ב, בעניין תחומין, אות קכ"ג, אות קכ"ד. שינה, אי חשוב היסח הדעת, אית ט"ז, שירים מעכבין, אות כ"ו. שריפת פרים, כמה שיעור ישרוף לשיטמא בגדים, אות כ"ז. שחיטה בחוץ, אות כ"ח, אות קט"ו. שילות מצורע חוץ לג' מחנות, אות נ"ה שינה לעכב דבעי' בקדשים, אית נ"א.

אות ת' תחלת הפרשה לאיבוד, אות ל"ב. אות ל"ג. תמורה, אי קדושת תמורה היא קדושה חדשה, תקיעות דשחיטת הפסח, אות ס"ו, תורה ותפלה, הי עדיף. אות קכ"ה.